

Uit de gouden doos

De Biotechniek wordt al bijna 60 jaar uitgegeven. De redactie wil het huidige proefdierkundig veld graag laten meegenieten van wat haar voorgangers in die eerste Biotechnieken hebben gepubliceerd. In de rubriek **Uit de gouden doos** publiceren we pareltjes van toen, die vaak nog verrassend actueel zijn. Terwijl we met smart wachten op de Zodoende 2018, presenteren we in dit pareltje de Zodoende uit 1964. Hoezo 1964? Zul je denken, de eerste Zodoende werd toch pas in 1978 uitgegeven? Inderdaad, de eerste officiële tellingen werden pas in 1978 gedaan, maar ook voor die tijd hield ons ministerie het aantal dierproeven op een aantal grote proefdiercentra in de gaten. Saillant detail is dat bij deze inventarisatie niet alleen de gewervelde dieren werden meegenomen, maar ook insecten werden geteld.

Omvang en wijze van proeven op dieren niet onredelijk

Uit Biotechniek jaargang 4, 1965. Overgenomen uit de Nederlandse Staatscourant Nr 224 van dinsdag 17 november 1964 (artikel in originele spelling, red.).

In Nederlandse laboratoria en andere instellingen heeft het gebruik van dieren van allerlei soorten - met name honden, katten en apen - geen onredelijk grote omvang aangenomen. Voorts is niet gebleken, dat bij de uitvoering van dierproeven narcose of verdoving in onvoldoende mate wordt toegepast. Dit is de conclusie van een in 1961 door de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid geformeerde werkgroep, die een onderzoek heeft ingesteld naar de omvang van de toepassing van dierproeven in ons land.

In 1962 en 1963 werd een landelijke enquête gehouden onder alle instellingen en laboratoria, waarvan kon worden aangenomen, dat er proeven op of met dieren werden verricht. Gebleken is, dat in Nederland door 175 laboratoria jaarlijks ongeveer 2,5 miljoen dieren worden gebruikt. Meer dan de helft daarvan, naar schatting ongeveer 1,5 miljoen, betreft koudbloedige >>

of meercellige niet-gewervelde dieren. Onder de groep van koudbloedige dieren vallen o.m. reptielen, vissen en kikkers; meercellige niet-gewervelde dieren zijn b.v. insecten.

Onder de bij dierproeven betrokken warmbloedige dieren komen zeer veel verschillende soorten voor, in grootte variërend van muizen en kuikens tot paarden en koeien, die voor uiteenlopende doeleinden worden gebruikt. De meeste laboratoria, nl. 85% van het totaal, gebruiken de z.g. kleine laboratoriumdieren: muizen, ratten, caviae, hamsters, fretten, konijnen, etc. Per jaar worden door ongeveer 150 laboratoria \pm 870.000 van deze kleine laboratoriumdieren gebruikt. Dit soort dieren vertegenwoordigt dus ook veruit de grootste groep onder de warmbloedigen. Van de groep landbouwhuisdieren (paarden, koeien, schapen, etc.), die dus de grotere dieren omvat, zijn per jaar ongeveer 12.000 bij proeven betrokken. Andere categorieën worden gevormd door gevogelte (\pm 250.000 per jaar) en de groep honden, katten en apen (\pm 8000 per jaar, waaronder 1800 apen). Deze laatste groep blijkt dus verreweg de kleinste.

De genoemde 175 laboratoria zijn te verdelen in:

73 research-laboratoria voor het onderwijs en van T.N.O.;

54 laboratoria in het belang van de volksgezondheid (ziekenhuis- en streeklaboratoria);

36 laboratoria voor land- en tuinbouwkundig en veterinair onderzoek;

10 industriële laboratoria;

2 laboratoria van de keuringsdiensten van waren.

Ook naar de doeleinden van de dierproeven is geïnformeerd. Gebleken is, dat de meeste dieren van alle soorten worden gebruikt voor experimenteel onderzoek en voor diagnostisch en/of therapeutisch onderzoek. Andersoortige onderzoekingen (ijking, voederproeven, fabricage van biologische producten) vinden plaats in veel minder laboratoria en vergen ook minder dieren. Ten aanzien van de boven reeds genoemde 1800 apen kan nog worden opgemerkt, dat daarvan jaarlijks \pm 1550 nodig zijn voor de vervaardiging van het onmisbare antipoliomyelitis-vaccin; voor iedere 1000 à 1200 doses vaccin moet één aap het leven laten.

Van belang is de wijze, waarop de dierproeven worden genomen en wat er naderhand met de dieren gebeurt. Het blijkt, dat operaties op dieren nagenoeg uitsluitend onder narcose worden verricht. Slechts ten aanzien van b.v. insecten gebeurt dit niet. Injecties worden in het algemeen zonder verdoving toegediend.

In de meeste gevallen worden de dieren na proeven, die blijvend letsel zouden kunnen veroorzaken, gedood. Wanneer geen sprake is van letsel, zoals b.v. bij voederproeven, waarbij het grootste gedeelte van het gevogelte betrokken is, en bij injecties, laat men de dieren in leven. Veelal ondervinden de dieren van dergelijke handelingen zo weinig gevolg, dat zij na afloop normaal voor de consumptie kunnen worden verkocht.

Ten aanzien van de herkomst van de proefdieren is gebleken, dat ongeveer 2/3 van de dieren door de laboratoria van derden wordt betrokken. Onder de leveranciers nemen het proefdierenbedrijf van de Gezondheidsorganisatie T.N.O. en het Rijks instituut voor de Volksgezondheid een voornaam plaats in. Van de dierenhandel worden voornamelijk honden, katten, apen, landbouwhuisdieren en gevogelte betrokken.

De werkgroep, welke onder voorzitterschap stond van de secretaris-generaal van het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, mr. J. H. Klatte, was samengesteld uit vertegenwoordigers van de Ministeries van Justitie, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van Economische Zaken en van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

«